

Integrering blir til ekskludering i dagens arbeidsmarked, på tross av gode intensjoner. Feil premisser for politikken er forklaringen.

Ekskluderingspolitikken

KRONIKK
CHRISTINE
BENEDICHTE MEYER

Inkludering gjennom arbeid har stått høyt på den politiske agenda i mange år, uten at vi på noen måte kan skryte av resultatene. Selv om vi har lav arbeidsledighet i Norge, er nivået på og veksten i uføretrygd urovekkende.

For å forstå hvorfor inkluderingspolitikk er blitt til ekskluderingspolitikk, er det viktig å stille spørsmål ved premissene som i dag ligger til grunn for målet om å få alle i arbeid.

■ **Feilslutning 1:** Når arbeidstagerne har gjennomgått ulike former for avklaring kommer de (tilbake) til arbeidslivet 100 prosent arbeidsfør.

Hovedinnretningen i arbeidsmarkedspolitikken har vært tiltak av begrenset varighet med vekt på å få folk i ordinært arbeid. Problemet er at en slik tilnærming ikke treffer dem som har behov for mer varig tilrettelegging. Skal vi hindre ekskludering, må vi ta innover oss at det å være mindre enn 100 prosent arbeidsfør ofte er en tilstand som vedvarer. Utviklingshemmende blir ikke frisk, mange psykisk syke og rusavhengige vil ofte være plaget hele livet, og funksjonshemmede kan ikke kvitte seg med rullestolen eller sin funksjonshemming.

Vi har nettopp vært gjennom en lang debatt om hvordan vi kan få ned sykefraværet, og et av tiltakene som ble foreslått var økt bruk av graderte sykemeldinger. Vi burde lære av sykefraværdebatten at det å være eller ikke være i arbeid for mange ikke er en 0-1 variabel. Det at en som arbeidstager ikke kan yte 100 prosent, betyr ikke at en er 100 prosent arbeidsufør. Tvert imot er det mange som kan arbeide ganske mye eller litt.

■ **Feilslutning 2:** Gjennom å oppmuntre bedrifter til å ta sosialt ansvar, er det mulig å få dem til å betale delvis arbeidsuføre full lønn.

Noen lengter seg tilbake til tiden da bedriftene tok et såkalt sosialt ansvar og fant arbeid til dem som ikke var fullt arbeids-

■ **IKKE UFØR.** Det at en som arbeidstager ikke kan yte 100 prosent, betyr ikke at en er 100 prosent arbeidsufør. Tvert imot er det mange som kan arbeide ganske mye eller litt.

Illustrasjonsfoto: Colourbox

føre. De snakker om han som feiet gulvet i fabrikken. Jeg tror at mange bedrifter gjerne ønsker å bidra til at flere kan komme i arbeid, men i valget mellom en 100 prosent arbeidsfør arbeidstager og en som bare kan yte 50 prosent, er det få bedrifter med dagens lønnsnivå som har råd til å velge den siste arbeidstageren.

Hvis flere kan komme i arbeid, kan samfunnet også spare betydelige utgifter. Problemet er at besparelsene kommer på andre budsjetter enn trygdebudsjettet

For å få bedriftene til å åpne for inkludering, må vi derfor se på virkemidler som bidrar til å sidestille arbeidsføre og delvis arbeidsuføre arbeidstagerne. Hvis det er slik at en blind mann kan yte 80 prosent av det en full arbeidsfør arbeidstager kan, vil det være lettere å

ansatte den blinde mannen hvis han får med seg et lønnstilskudd i sekken. I dag er det ikke uvanlig at funksjonshemmede får med seg et tidsbegrenset treårig lønnstilskudd, og det fungerer godt i tre år helt til lønnstilskuddet opphører. Hvorfor ikke lønnstilskuddet kan gjøres varig er mer uforståelig, spesielt når alternativet er arbeidsledighets- eller uføretrygd.

■ **Feilslutning 3:** Det offentlige sparer penger på ikke å ha uføretrygdene i arbeid.

Enkelte arbeidstagerer vil ha så vidt liten restarbeidsevne at de vil ha behov for en varig trygdeytelse i bunn. Det er ikke det samme som at de ikke kan være i arbeid. Tvert imot vil kombinasjonen mellom arbeid og trygd bety at flere kan bli inkludert i arbeidslivet, bli friskere og få økt sin livskvalitet. Hvis flere kan komme i arbeid, kan samfunnet også spare betydelige utgifter. Problemet er at besparelsene kommer på andre budsjetter enn trygdebudsjettet, og manglende vilje til å se sammenhengene kan gi dårlige beslutninger for våre mest sårbare innbyggere.

De siste årene har vi sett et økende behov for skjermede

tiltak for personer med psykiske lidelser og/eller rusproblemer. Det er mulig at noen av disse personene kan komme ut i et ordinært arbeidsliv, men det vil gjelde de aller færreste, og det vil uansett ta lang tid å komme dit. Resultatene vi ser når vi klarer å få disse personene i arbeid er at oppholdene på psykiatriske institusjoner går ned og vi holder personer med rusavhengighet i større grad unna fengsel og kriminalitet. Når vi tar i betraktning at døgnprisen på psykiatrisk institusjoner er mellom 4.500 og 10.500 kroner, skal det ikke mange døgnene til før en varig tilrettelagt arbeidsplass er dekket inn.

Det store antallet passive mottagere av trygd gjenspeiler at vi er i ferd med å få en todeling av samfunnet, de som er inkludert og de som er ekskludert. Det er ikke nødvendig at det blir slik. Virkemidlene finnes, men uten vilje til å se på tvers av budsjetter og godta behovet for varige løsninger, vil vi fortsatt ende opp i ekskluderingssporet.

■ *Christine Benedichte Meyer, byrådspesialrådgiver og inkluderingsrådgiver i Bergen kommune*

FLERE INNLEGG
Side 34 – 35

Gjestekommentar

Født til å lede?

Hans Christoffer Aargaard Terjesen

Innlegg

Tilsyn mot lureprodukter

Randi R.S. Flesland

Korttenkt ingeniør

Helle Stensbak

Samfunnsbyggende siviløkonomer

Elisabeth Kristensen

Verktøy mot skattesvik

Helle Stensbak